

ความจริงที่รู้

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาความจริงมันเกิด มันเป็นปัจจัยตั้ง มันเป็นความรู้เฉพาะ ธรรมะมันเป็นอย่างนี้ พอธรรมะมันเป็นอย่างนี้ปั๊บ หลวงตาจะพูดคำนี้ คำว่าเวลาเขาปฏิบัติกัน ปฏิบัติกันพอเป็นพิธี เราถึงบอกว่าวัฒนธรรมไม่ใช่ธรรม วัฒนธรรมก็เป็นวัฒนธรรมประเพณี ฉะนั้นเวลากำหนดเห็นใหม่ อย่างที่เขาจัดอบรมกัน เขาจะเดินกันเป็นแถวๆ เลย มันทำพอเป็นพิธี หลวงตาบอกว่านี่เป็นพิธีกรรม บวชปฏิบัติเป็นพิธี เพราะเวลาเป็น มันจะเป็นเฉพาะบุคคล

แล้วความเป็นเฉพาะบุคคลแล้ว ถ้าคนภาวนาเป็นนะ มันเป็นเรื่องของจิต มันเหมือนเมล็ดพันธุ์พืชนี้ เราต้องคัดพันธุ์ จิตมันคนละจิต มนุษย์เป็นมนุษย์นะ แต่หัวใจไม่เหมือนกันเลย ถ้าหัวใจไม่เหมือนกัน มันต้องคัดพันธุ์อย่างนั้น นี่กรรมฐานมันเป็นอย่างนี้ พอกรรมฐานเป็นอย่างนี้ปั๊บ ทางวิชาการ โดยทางปฏิบัติต้องให้รู้หมด ต้องให้รู้เหมือนกันหมด ต้องเผยแพร่ ต้องให้เข้าใจหมด

ถ้าเข้าใจมันเป็นเรื่องปริยัติ ปริยัตินี้ทำได้ แต่ปฏิบัตินี้ยากมาก กรณีปฏิบัติมันต้องให้รู้จริง เพราะมันรู้จริงมันถึงเข้าไป ถ้าไม่รู้จริงนะเดี๋ยวมันตีกลับ ความเห็นนี้มันจะตีกลับตลอด เพราะมันมีกิเลสใจ มันจะม้วนตัวกลับ ถ้ามันเป็นความจริง

เห็นใหม่ ที่เราพยายามจะพูดนี้ เราต้องการให้สังคมไทย ให้มันชัดเจนในชาวพุทธเรา ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้าเป็นปริยัติก็ให้เป็นปริยัติ ไม่ใช่จะไปดูถูกเหยียดหยามอะไรทั้งสิ้น

ทุกคนมันผ่านปริยัติมา อย่างเช่น พระที่บวช เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี่กรรมฐาน ๕ มันเป็นเรื่องปริยัติ ทุกคนต้องผ่าน พระพุทธเจ้าบอกนะ ถ้าอุปัชฌาย์ไม่บอก

กรรมฐาน การบวชพระนั้นไม่สมบูรณ์จะเป็นพระไปไม่ได้ นี่ปริยัติมันต้องมี แต่ปริยัติคือ ทางวิชาการ มันเหมือนกับทางวิชาการกับภาคปฏิบัติ ทางวิชาการนี้พูดได้หมด เพราะเวลาได้เถียงกันทางวิชาการเห็นใหม่ ทางวิชาการเขาทำการวิจัย จะใช้ปัญญาขนาดไหน ก็เป็นทางวิชาการ ใครทำวิจัยได้มากมายขนาดไหน ถ้าวิชาการ มันได้ทั้งนั้น

แต่ทางฟากของความเป็นจริง ในการปฏิบัติ ที่นี้การปฏิบัติมันก็ต้องเป็นความจริงขึ้นมา ที่เรากลับไปได้แย้ง ได้แย้งตรงนี้ไง ตรงที่ใครพอเป็นไปได้ หรือใครปฏิบัติได้จริง ให้มันได้จริง ไม่ใช่จากภาคปฏิบัติให้เป็นทางพิธีกรรม ให้เป็นวัฒนธรรม ประเพณี ให้เป็นทางวิชาการ วิชาการในการปฏิบัติ “ว่างๆ ว่างๆ” ว่างๆ นี่เราก็กว้างอยู่แล้ว แล้วทุกคนจะพูดคำนี้หมด “เมื่อก่อนเราเป็นคนที่ถูกข่มมาก เป็นคนที่ไม่ดี เดียวนี้ดีขึ้น เดียวนี้เป็นคนดีหมดเลย”

อ้าว ดีก็ดี ดีกับชั่ว แต่ธรรมะพ้นจากดีและชั่ว แล้วข้ามจากความดีไป ธรรมะต้องข้ามเหนือความดีไปนะ เราติดดีของเรา ถ้าข้ามความดีไปเห็นใหม่ อย่างนี้พอเราปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงมันต้องเป็นอย่างนี้ ปัจจัตตัง สันทิฏฐิโก โอปนยิโก เรือรื่องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม ดูประสบการณ์ของจิตใจ ถ้าจิตเรายังไม่มีประสบการณ์ เราทำอะไรไม่ได้หรอก พอจิตเรามีประสบการณ์ขึ้นมา เรือรื่องให้สัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม “นี่ นี่ อู๋ ฮู!” เวลาทุกคนมานะ “ละเอียดยากๆ” แต่สำหรับเรานะ เราหัวเราะ เพราะมันจะมีละเอียดยากกว่านี้ ละเอียดยากกว่านี้ เพราะอะไรรู้ไหม มรรค ๔ ผล ๔ ความละเอียดยากซึ่งของปุถุชน ปัญญาของพวกเรานี้ว่า “ว่างๆ ว่างๆ” คือความละเอียดยากซึ่งของปุถุชน แล้วพอทำสมาธิได้ง่ายนะ พอทำความสงบได้ ความละเอียดยากของกัลยาณปุถุชน ความละเอียดยากของโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุคคล ๘ จำพวกนี้ ๘ ขั้นตอน ความละเอียดยากขึ้น

แล้วมันจะเปรียบเทียบ ถ้า ๘ เหมือนกัน คือสมาบัติ ๘ ความสงบความละเอียดยากของสมาบัติ ๘ ไม่ใช่มรรคผล แปรสองสิบหก คุณความละเอียดยากของจิต ที่ว่าละเอียดยากว่าละเอียดยากนี้เราก็คิดใจแล้ว เพราะคำว่าละเอียดยากที่เราเข้าไปลึกซึ้ง เพราะมันไม่มีในทางวิชาการ มันไม่มีในห้องเรียน มันไม่มีในชีวิตประจำวัน ชีวิตโลกนี้ไม่มี ความละเอียดยากเราเป็นนี้ มันจะเป็นเฉพาะต่อเมื่อจิตสงบ

ถ้าจิตเราสงบนะ พอจิตเราสงบ มันจะเข้าไปถึงข้อมูล มันเข้าไปแก้ไขตรงนั้น ถ้าแก้ไขที่ตรงนั้นเห็นใหม่ ที่ว่าพอมันเห็น แล้วอย่างที่เห็น พอจิตสงบปั๊บ ทะลุพุทโธเข้าไป เห็นร่างกายนี้มันสกปรก ถ้าร่างกายสกปรก ในการพิจารณากาย มันหลากหลายมาก กาย เวทนา จิต ธรรม นี่สติปัฏฐาน ๔ ในกายนี้มันก็ยังแตกขยายไปอีก กายอย่างหยาบ กายอย่างกลาง กายอย่างละเอียด ในกายนี้ พิจารณาโดยไม่เห็นกาย หรือพิจารณาโดยเห็นกาย ถ้าพิจารณาไป มันยังแตกแขนงไปอีก

ฉะนั้นพอจิตเราสงบนะ เราเห็นข้างในมันเน่า มันน่าสะอิดสะเอียน แล้วถ้าไปพูดโดยวิชาการนะ ไปพูดกับพวกปริยัตินะ “ไม่ใช่” เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะมันไม่เห็นกาย มันเห็นแต่ความรู้สึก เห็นใหม่ การเห็นกาย ถ้าคนเป็นจะฟังออก การเห็นกายอย่างนี้ มันเห็นกายโดยปัญญาไม่เห็นภาพ ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ เห็นกาย จิตนี้เหมือนตา แล้วจิตเห็น จิตเห็น คือจิตเห็นภาพ คือจิตเห็นนิมิต

การเห็นกายนี้ยังหลากหลายไปอีกเยอะแยะเลย ที่นี้พอมันเห็นภาพหรือไม่เห็นภาพ อย่างที่เราพูดตอนเช้าเห็นใหม่ บอกว่าการปฏิบัตินี้ทุกคนต้องหวังผล ถ้าเหตุมีมันจะลงที่ผล เอาที่ผลไง ผลคืออะไร ผลคือมันสะท้อนใจ ผลคือ “อู้อู อู้อู” เห็นใหม่ มันมีผลไง มันมีเหตุแล้วมันมีผล มันเป็นการยืนยันว่า อันนี้จริง

ถ้ามันมีเหตุไม่มีผล “อู้อู เห็นกายนะ หลวงพ่อเมื่อคืนเห็นกายนะ อู้อู เห็นกาย”
“แล้วได้อะไรล่ะ”

“มันก็เฉยๆ มันก็ธรรมดา”

มันมีเหตุ มันไม่มีผล เพราะจิตมันไม่สงบ เหตุมันมีนะ ถ้ามีเหตุเห็นใหม่ ถ้าเหตุมันสมบูรณ์ มันจะตอบสนองเป็นผล ถ้าเหตุมันมีของมันนะ เหตุมีเหมือนกัน แต่เหตุนั้นมันไม่สมบูรณ์ไง เหตุนั้นมันเกิดจากปริยัติก็ได้ เกิดจากสัญญาาก็ได้ เกิดจากความรู้ ความเห็นอะไรขึ้นมาก็ได้ เกิดจากจินตนาการก็ได้ เห็นใหม่ ผลมันก็ไม่เหมือนกันใช่ไหม เพราะเหตุมันไม่สมบูรณ์ไง เหตุมันไม่เป็นไปไง นี่ไงเราถึงต้องกลับมาที่เหตุไง เหตุคืออะไร เหตุก็คือสติปัญญานี้ไง เหตุ คือ สติ สมาธิ ปัญญา

ถ้าเหตุนั้น คือ สติ สมาธิ ปัญญานะ ผลมันจะตอบอย่างนั้น ครูบาอาจารย์ที่ว่าแก้จิต แก้จิต เขาคุยกันตรงนี้ไง คุยที่ว่า มันเป็นไหม ถ้ามันเป็นนะ เข้าไป แล้วพอเป็นแล้ว พอบอกให้เข้าไป นั่งงแล้วนะ “หลวงพ่อดีอีกแล้วหรือ” “อ้าว เมื่อวานมันกินข้าว วันนี้มันต้องกินข้าวไหม แล้วพรุ่งนี้กินอีกไหม” มันต้องกินอีกนะ พอเข้าไปนะ เรากินข้าวทุกวัน เราจะดีขึ้นของเราทุกวัน ถ้าเรากินข้าวของเรา ความว่ากินข้าวของเราเนี่ย เราจะดีขึ้นของเราขึ้นไป

นี่ก็เหมือนกัน เราทำซ้ำเข้าไป ทีนี้เราก็คิดแบบทางโลกใจ ซ้ำคือที่เก่า ซ้ำคือไม่ก้าวหน้า แต่ความจริงมันไม่ใช่ เพราะความก้าวหน้าหรือทางโลกนี้ การก้าวหน้าคือการเคลื่อนไปข้างหน้า ทีนี้การเคลื่อนไปข้างหน้าคืออดีตอนาคตแล้ว เพราะอะไร เพราะข้อมูลมันอยู่ที่จิต อยู่ที่จิตคืออยู่ที่ภพ เพราะฉะนั้นถ้าเราซ้ำลงไป เราซ้ำถึงตัวภพนั้น ซ้ำถึงข้อมูลของเรานั้น การซ้ำนี้ถูกต้อง การซ้ำนะ การซ้ำนี้ซ้ำโดยปัจจุบัน คือการซ้ำในการกระทำ ไม่ได้ซ้ำด้วยสัญญา สัญญาคือการจำมา การจำมามันเลื่อนลอยแล้ว

การจำมาหรือการเอาข้อมูลมา อย่างเช่น เมื่อวานนี้ดี แล้วจะเอาอย่างเมื่อวานอีกเห็นไหม “เมื่อวานภาวนาดีมากเลย วันนี้จะเอาภาวนาแบบเมื่อวาน” มันไปจำเมื่อวานนั้น แต่มันลืมฐานข้อมูลแล้ว ลืมตัวจิต เพราะจิตไม่สงบ ถ้าจิตสงบนะ ใจที่ได้มาเมื่อวานมันเป็นเรื่องของเมื่อวาน

จิตสงบปั๊บ มันเข้าสู่ฐานที่ตั้ง “กรรมฐาน” ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ฐานคือภพ ฐานคือใจ ถ้ามันสงบปั๊บ สิ่งที่เคยคิดมาแล้ว สิ่งที่เราเคยเห็นมาแล้ว สิ่งที่มีมันเป็นความว่างเปล่าอย่างที่มีมันซึ่งใจอยู่แล้ว มันเป็นเมื่อวาน มันเป็นอดีตเห็นไหม

ถ้ากลับมาสงบปั๊บ มันจะมาที่ฐานมาปัจจุบันทันทีเลย มันจะเข้ามาสู่ฐานที่ตั้งแห่งการงานเลย ตัวสมาธินี้ ตัวสติจิต ตัวข้อมูลนี้ ฉะนั้นพอเราทำความสงบถึงที่จิต ซ้ำถึงที่จิตปั๊บ พอข้อมูลมันออกมา มันก็ล้างข้อมูล ล้างข้อมูล นี่ใจอุปาทานการยึดมั่น ครอบงำอยู่ที่ใจ มันเริ่มถอนออก สรรคออก คายออก สรรคออก คายออก สรรคออก คายออกจากใจ การวิปัสสนาต้องซ้ำอย่างนี้ ซ้ำเข้าไปเพื่อให้สรรค เหมือนเราเป็นไข้ เราเป็นไข้แต่เรายังไม่หายจากไข้ เรากินยาอยู่ ก็ต้องกินยาซ้ำๆ ซากๆ เพื่อให้หายจากไข้

นี่เหมือนกันสิ่งที่เป็นอวิชา สิ่งที่เป็นสัณทกยทญญู สิ่งที่เป็นความเห็นผด มันซ้า อยู่ทกพ ถงมันจะปลอ่ยวางขนาดไหน มันปลอ่ยวางจากซ้างนอก มันปลอ่ยวางทางธรรม ของพระพุททเจ้า มันปลอ่ยวางจากการกระทำของเรา แต่มันยังไม่ปลอ่ยวางตามความ เป็นจริง ถ้ามันปลอ่ยวางตามความเป็นจริง ทว่าจิตจริง จันธ์จริง เวทนาจริง มันถงเป็น จริง จิตมันยังปลอมอยู่ ปลอมเพราะอะไร ปลอมเพราะอวิชา ปลอมเพราะข้อมูลนี้มัน ยังครอบงำอยู่ด้วยความหลงผด จริงไหม

แต่ที่เราวิสสนาอยู่เน่ คือธรรมะของพระพุททเจ้าที่เราฝึกฝนอยู่ไซ้ใหม่ มันก็เข้า มาล้าง แต่มันยังล้างไม่ถึงที่สุด มันล้างไม่ถึงก้นบึ้ง มันล้างไม่สะอาดหมดเห็นใหม่ มัน ถงเป็นโสคาบันไม่ได้ใจ มันเป็นโสคาบัน คือจิตสะอาดในชั้นของโสคาบัน โสคาบันมัน สะอาดบริสุทธิ์หมด มันต้องกลับมาล้างใจ ล้างแล้วล้างเล่า ให้ซ้า คำว่าให้ซ้า หลวงตา ท่านตอบเยอะมาก เวลาใครไปถามปัญา ท่านจะนั่งเอาไม้เจียแคะพินนะ แล้วก็บอก “ซ้า” ไปถามปัญาท่านครั้งวันเลย ท่านตอบคำเดียวนะ “ซ้าไปอีก” หลวงตาท่าน ตอบนะ

เราฟังแล้วเราซึ้งนะ เราเข้าใจ แล้วเราก็เข้าใจคนฟังด้วย “โอ้ ถาปัญา เหมือน เจ็บไซ้ได้ป่วยน้อธิบายอยู่ครั้งวันเลย ตอบมาซ้าที่เกา ซ้าอีกไปนะ ทำซ้าไปอีก” กลับบ้าน เลย อย่างนี้เขาก็บอกว่า **อาจารย์ไม่มีปัญญา ไม่ละเอียดลึกซึ้ง** เหมือนกับสมมุติ เหมือนกับอาจารย์โลกๆ อาจารย์โลกๆ จะอธิบายอยู่ครั้งวัน แต่ไม่มีเนื้อหาสาระเลย เพราะมันเคลื่อนจากฐาน มันเคลื่อนจากจิตตรงที่มันเจ็บไซ้ได้ป่วย มันจะไม่มีเนื้อหา สาระเลย เราเจ็บไซ้ได้ป่วยทกพที่จิต แล้วก็อธิบายธรรมะของพระพุททเจ้า แล้วก็ไป แก่ไขกันอยู่ทข้างนอก แล้วไอ้คนที่เจ็บไซ้ได้ป่วย คือหัวใจของเราก็ปลอ่ยมันทงไว้ แล้ว เราก็อ่านคนๆ นั้นมีปัญญา คนๆ นั้นละเอียดลึกซึ้ง คนๆ นั้นพูดทางวิชาการได้ละเอียดมาก

แต่ครูบาอาจารย์ของเรานี้ท่านบอกเลย คนที่เจ็บไซ้ได้ป่วย คือภพ คือจิต คือหัวใจของเรา การกระทำนี้มันต้องเข้าไปชำระตรงนั้น เข้าไปส้ารอกคายความเห็นผด ออกจากตรงนั้น ให้ซ้าเข้าไปที่ตรงนั้น ให้ซ้าเข้าไปที่ตรงนั้น เพราะเหตุใด ให้ซ้าเข้าไป ตรงนั้นเพราะสิ่งที่ทำมา มันเข้าไปถงจุดแล้ว สิ่งที่เราทำมา มันเข้าไปถงจุด เราถงมี อารมณ์ความรู้สึกอย่างนั้น อารมณ์ความรู้สึกที่เราอธิบายออกมานั้นละ มันคือเหตุผลที่

เองได้เข้าไปพบ เข้าไปเห็น แล้วทำได้อย่างนั้น อารมณ์ที่เราเข้าไปเห็นเข้าไปรู้นั้น
ธรรมดา

เหมือนเรากินยาเข้าไป มันมีอาการที่ใช้นี้จางลง เพราะเรากินยานั้นเข้าไป ยานี้
มันออกฤทธิ์ ความเจ็บไข้ได้ป่วย หายใจไม่ออก อึดอัดมาก แล้วลดไข้ พอลดไข้ขึ้นมาก็
หายใจโล่งอกขึ้นมา การหายใจได้ การอะไรได้นี้ มันบอกถึงว่ายานี้มันให้ผล ในการใช้
ปัญญา จิตเราสงบขึ้นมา เราใช้ปัญญาของเราออกไป มันปล่อยมา มันว่างมา มันมีความ
ลึกซึ้งมา มันสะท้อนใจมา มันบอกถึงการให้ผล ถ้าบอกถึงการให้ผล ยานี้มันให้ผล
แล้ว

ธรรมโอสถนั้นมันให้ผล ธรรมโอสถมันมีผล ถ้ามันมีผล เองก็กินยาแล้ว เองก็
ถูกทางแล้ว แล้วทำไมไม่กินยาเม็ดที่ ๒ เม็ดที่ ๓ เม็ดที่ ๔ ให้ยานี้มันเข้าไปถึงที่สุด
แล้วให้มันถอนรากถอนโคนโรคนั้นออกจากใจล่ะ นี่เพราะเราไม่กินยาซ้ำใจ เพราะเรา
กินยาเข้าไปแล้ว พืชใช้มันจางลง พืชใช้มันคลายตัวออก พอพืชใช้มันคลายตัวออก
เราหายใจได้ เหมือนเราหายใจไม่ออก เป็นหวัดหายใจไม่ออก เจ็บคอมากเลย แล้วพอ
จุกมันหายใจออกบ้าง “เฮ้อ หายแล้ว” ไม่กินยาต่อใจ ไม่กินยาต่อ เดี่ยวก็เป็นอีกใจ แล้ว
ถ้ามันคือยา มันก็ยังยุ่งเข้าไปใหญ่ใจ ฉะนั้นถึงบอกว่า “ให้ซ้ำ ให้ซ้ำ”

แต่ท่านไม่อธิบายอย่างนี้ เพราะถ้าอธิบายอย่างนี้ ประสาเรานะ เราเข้าใจเราที่ว่า
ตอนนี้เราอธิบายได้ เราเก่งนะ ต่อไปเราคงไม่อธิบาย เพราะอธิบายอย่างนี้มาเป็นหลาย
ล้านครั้งแล้ว มันไม่ไหว เพราะท่านไม่ได้แก้เฉพาะลูกศิษย์คนนี้นะ หลวงตาท่านแก้ลูก
ศิษย์มาตั้งแต่ท่านปฏิบัติมาตั้งแต่ปี ๒๕ ท่านแก้ไข ท่านพูดซ้ำซากมาก็ล้านๆ หนแล้วละ
เพียงแต่ว่าเวลาคนมา มันเป็นอำนาจวาสนาของคนเห็นไหม เช่น รุ่นครูบาอาจารย์ที่ห้วย
ทราย พระอาจารย์สิงห์ทองท่านพูดเลย “สมัยห้วยทราย นึกว่าพระทั้งวัดจะเป็นพระ
อรหันต์หมดเลย” เพราะว่าพระทุกคนก็ต้องแขวนโคม ต้องเดินจงกรมตลอด เพราะท่าน
เข้มงวดมาก ใครเห็นสภาพแบบนั้นนะ วัดนี้ทั้งวัดจะไม่มีใครเหลือตกค้างอยู่ในโลกเลย
จะเป็นพระอรหันต์หมดเลย เพราะทุกคนเข้มข้นหมดเลย นั่นเวลาท่านเข้มข้น แต่เราไม่
เจอเวลาอย่างนั้น

เรายังเจอหลวงตาอยู่ แต่หลวงตาทอนนี้อายุ ๕๗ ตอนนั้นท่านอายุเพิ่ง ๓๐-๔๐ เห็นไหม ขนาดเจอหลวงตาด้วยกัน วาสนาก็ยังต่างกัน ถ้าเราเจอหลวงตาทอนที่ท่านยัง เข้มข้นอยู่นะ ไปถามอย่างนี้นะ ท่านจะซัดๆๆๆ ใส่กระเด็นเลย เพราะท่านยังสด ยัง เข้มข้นอยู่ใช้ไหม

แต่ตอนนี้ท่านพูดอย่างนี้มาหลายล้านครั้งแล้ว พอไปนะ ท่านจะบอกว่า “ซ้า ซ้า เนาะ ซ้าไปอีก ถูกแล้วแหละ ซ้าเนาะ” โอ้คนฟังก็แค่นี้เองหรือ อธิบายมาครึ่งวันหลวงตา บอกซ้าเนาะ

เหตุที่ซ้า เหตุผลที่อธิบายมาแล้ว ซ้าลงไป ถูกแล้ว แล้วเวลาถูกแล้วมันจะมีอาการ อากักรมณ์สารอก สารอกคือหัวใจนี้ โอ้โฮ! เหมือนเรานี้ เราพูดบ่อยเหมือนคนผัดแล้ว ตำนิกผัด ตำนิกผัดแล้วแก้ไขตัว คนผัดแล้วตำนิกผัดนะ จริงๆ นะ เวลาคนอื่นบอกว่าเรา ผิดนี้ เราไม่ค่อยยอมฟัง แต่ถ้าวันไหนตำนิกผัดนะ ไปนั่งอยู่โคนไม้้นะ แล้วนั่งร้องไห้ ตำนิกตัวเองไง นั่งน้ำตาไหลอยู่คนเดียว

จิตถ้ามั่นตำนิกนะ จิตถ้ามั่นเห็นของมันเป็น มันคล้ายตัวของมัน นี่เห็นไหม อัตตา หิ อัตตโน นาโถ อันนี้พูดถึงว่าเราพิจารณาแล้วมันต้องซ้าไปเรื่อยๆ ถูกต้องแล้ว อันนี้ ถูกต้องแล้วต้องขยันด้วยนะ

เราฟังบ่อย เวลาถูกศิษย์มาถามปัญหา “โอ้โฮ! หลวงพ่อมันละเอียดมาก มัน ละเอียด... อู๊ย! มันละเอียด...” “เออน่า เออเดี๋ยวมันจะละเอียดกว่านี้อีก”

เราถึงได้พูดเห็นไหม ว่าเวลาเขาพูดเรื่องสติ ใครอ่านหนังสือของเขา เคยได้ยินคำว่ามหาสติไหม ในหนังสือของเขามีคำว่ามหาสติไหม ไม่มีเลยนะ

เพราะมันมีสตินะ สตินี้มันไล่ทันแก่ขั้นของโสดาบันกับขั้นของสกิทาคามี เท่านั้น ขั้นของอนาคามี สติไล่ไม่ทันแล้ว สตินี้มันอ่อนเกินไป มันเด็กเกินไปที่มันจะ ทำงานของขั้นอนาคามี ขั้นของอนาคามีต้องเป็นมหาสติ ต้องเป็นมหาสติ สติปัญญาจะ ไล่กิเลสของพระอนาคามีไม่ทัน พระสกิทาคามีจะไล่กิเลสของพระอนาคามีไม่ได้ ถ้าจะ เป็นอนาคามีมรรคต้องเป็นมหาสติ ต้องเป็นมหาสติเท่านั้น ถ้าไม่ใช้มหาสติจะไล่ตาม

กิเลสของพระอนาคามีไม่ทัน จะไล่ความคิดไม่ทัน ความคิดมันจะเร็วกว่านี้อีก มันจะละเอียดกว่านี้อีก แล้วไล่ไม่ทัน

มหาสตินี้ไล่กิเลสของพระอนาคามีทัน แล้วถ้าเป็นกิเลสของพระอรหันต์นะ แม้แต่มหาสติยังไม่ทันมันเลย มันจะเป็นมรรคญาณเลย มันจะเป็นสติอัตโนมัติ สติกับจิต มันจะมาพร้อมกันเลย มันจะไล่กันไปเลยเพราะอะไร เพราะจิตเดิมแท้นี้ฟุ้งใส ตัวจิตมันเป็นตัวกิเลส ตัวจิตนี้มันเป็นตัวสมุทัย เป็นตัวอวิชชา แล้วถ้าพูดถึงสติเกิดจากมัน ก็เหมือนเรากับลูกเรา ลูกจะทันพ่อแม่ ปัญญาของลูกจะทันปัญญาของพ่อแม่

แล้วตัวสติมันเกิดจากจิต สตินี้เกิดจากจิตนะ สติเกิดที่ไหน สติมาจากฟ้าหรือ สติของพระพุทธเจ้าก็เป็นสติของพระพุทธเจ้านะ สติของใครก็เป็นสติของคนนั้น เพราะมันเกิดจากจิตดวงนั้น คือบอกว่าถิ่นที่เกิด อย่างสินค้ามันต้องมีถิ่นที่เกิด อย่างศีล สมาธิ ปัญญา มันต้องมีถิ่นที่เกิด มันเกิดบนจิตใคร มันเกิดบนภพที่ไหน มันจะชำระจิตดวงนั้น ถ้ามันไปเกิดในที่อื่น มันก็ไปชำระจิตของคนอื่น มันไม่ชำระจิตของเรา จริงไหม

ฉะนั้นถ้าพูดถึงสติเกิดจากจิต แล้วสติเกิดจากจิตนี้ เห็นไหม สติมหาสติมันเกิดจากจิต แล้วตัวจิตเป็นตัวกิเลส เอ็งว่าตัวสติมันจะทันตัวจิตไหม ทันไหม มันเป็นไปได้ นี่ไง มันมีสติ มหาสติ สติอัตโนมัติ ถ้าสติกับจิต สติมันเป็นอัตโนมัติ สติกับจิตมันเป็นอันเดียวกัน มันจะไล่กันไป เห็นไหม มันทันไหม นี่ไงมันถึงจับกิเลสได้ไง พอมันจับกิเลสได้ มันจะพิจารณาของมันได้ไง ถ้ามันจับกิเลสไม่ได้ มันจะพิจารณาได้อย่างไร ถ้าคนจับผู้ทำผิดไม่ได้ จะเอาใครมาเป็นผู้รับผิดชอบ ถ้าใครจับกิเลสไม่ได้ ใครจะฆ่ากิเลส ถ้าจับกิเลสไม่ได้ หากิเลสไม่ได้ จะเอาอะไรไปฆ่ามัน ไม่มีทาง

เราถึงบอกว่า เราอ่านมาตลอดนะ เราก็ดู เพราะเขาปฏิเสธเรื่องสติ **สตินี้ฝึกไม่ได้ สตินี้เป็นอนัตตา** อ้อฮือ! ไม่รู้พระพุทธเจ้าองค์ไหนสอน ภูไม่รู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้าองค์ไหนสอน พระพุทธเจ้ามิ่งกับพระพุทธเจ้ากุนละองค์แน่ๆ คนละองค์ พระพุทธเจ้าภูนี่บอกว่า สติต้องสอน สติต้องทำดีๆ พระพุทธเจ้าเอ็งกับพระพุทธเจ้ากุนต้องคนละองค์ คนละองค์เด็ดขาด เพราะพระพุทธเจ้าเราสอนถึงสติ มหาสติ สติอัตโนมัติ แต่ของเขาพูดถึง **สติไม่ต้องฝึก สติไม่ต้องเอา** คือโยนสติทิ้งไปเลย **แล้วจะเกิดเอง** โดยที่เขาเป็นศาสดาใหม่ แล้วก็บอกว่าเราบอกว่าเขาผิด อันนี้อันหนึ่งนะ อันนี้จบประเด็นนี้

แล้วถ้าประเด็นอย่างนี้มันก็เกี่ยวเนื่องกันที่ว่าเวลาปฏิบัติไปนี้ จนวนรวมเป็นแห่ง จะรวมเป็นอะไรก็แล้วแต่ คำพูดอย่างนี้ เวลากำหนดอานาปานสติ ถ้าจิตมันลงนะ กำหนดลม กำหนดไปเรื่อยๆ มันจะละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ ละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ ละเอียดๆๆ ละเอียดจนมันจะตัดกัน มันจะแบบว่าละเอียดจนระลึกลมไม่ได้ แต่ความจริงลมมันมีอยู่

เวลาเข้านิโรธสมาบัติ ๗ วัน ๗ คืน เขาถามว่า ๗ วัน ๗ คืนนี้ ทำไมไม่ปัสสาวะ บ้างเลยหรือ ไม่อุจจาระบ้างเลยหรือ

ไม่ เพราะอวัยวะมันจะหยุดหมด ทุกอย่างมันจะหยุดของมันเห็นไหม แล้วหยุด แล้วมันอยู่ได้อย่างไรละ ทางผิวหนังนี้ อากาศมันจะถ่ายเทได้ มันจะถ่ายเทได้ตามธรรมชาติของมัน มันซึมได้ ความซาบซึ่มของมัน

นี่ก็เหมือนกันเวลาลมหายใจของเราเรากำหนดลมหายใจ ถ้ามันจะละเอียดขนาดไหน มันจะละเอียดของมันนะ ถ้าคนปฏิบัติใหม่ หรือคนที่ยังไม่เคย หลงตาพูด เราซึ่งมาก เวลาหลงตามา หลงตามาที่นี้จะพูดถึงรวมใหญ่บ่อย สักเกตได้ มาโพธารามที่ไร จะพูดถึงรวมใหญ่ ที่นี้จะบอกว่า คนไม่เคยรวมใหญ่จะไม่รู้จักรวมใหญ่

รวมใหญ่คืออัปปนาสมาธิ รวมใหญ่คือจิตว่าง จิตสนิทมาก มันสักแต่ว่ารู้ มันจะละเอียดเข้ามาเรื่อยๆ ที่นี้พอละเอียดเข้ามาเรื่อยๆ ระหว่างธรรมชาตินะ ฟังนะ! ธรรมชาติของมนุษย์นี้ มันมีร่างกาย ร่างกายนี้ต้องการออกซิเจน สมอมนี่ขาดออกซิเจนไม่ได้ ถ้าขาดออกซิเจน คนนั้นสมอมนตายนะ ตายทันทีเลย ฉะนั้นร่างกายต้องมีออกซิเจน มันต้องมีลมหายใจตลอดเวลา ที่นี้พอเราหายใจ เพราะร่างกายเรานี่ การกระทำของร่างกายนี้ ร่างกายนี้มันเคลื่อนไหวได้ เพราะมันมีพลังงาน มันมีตัวจิต ตัวจิตมีพลังงานอยู่แล้ว ร่างกายจะทำงานโดยสมบูรณ์ ถ้าตัวจิตปกติ ทุกอย่างปกติอยู่ โดยสถานะของมนุษย์

ที่นี้ถ้าเรากำหนดลมหายใจ อานาปานสติกำหนดลมหายใจ ถึงที่สุดแล้วนี้ กำหนดลมหายใจนี้ ใครเป็นคนกำหนดเห็นไหม เขาบอกเวลาอธิบายแบบกรรมฐานว่า กำหนดลมหายใจก็คือกรรมฐาน เพราะมันต้องผ่านจมูก ผ่านร่างกาย ลมนี้มันต้องผ่านโพรงจมูกเข้าไป มันจะผ่านเข้าไป มันจะเข้าไปสู่ปอด มันก็เป็นเรื่องของธาตุ ของร่างกาย

เห็นไหม มันก็เป็นกรรมฐาน แต่ถ้าพูดถึงไม่มีชีวิต เพราะไม่มีความระลึก โดยไม่มีจิต ไม่มีจิตคือไม่มีความคิด ไม่มีความตั้งใจ จะกำหนดลมมาได้อย่างไร

ทีนี้เรากำหนดลมหายใจ เราต้องการความสงบเห็นไหม เวลาตัวที่สงบจริงๆ จึ้นมา กลับกลายเป็นจิตสงบ ไม่ใช่กายสงบ ไม่ใช่กายสงบนะ กายเป็นธาตุมันสงบไม่ได้ กายมันทรงตัวของมัน แต่เวลาจิตมันสงบ เราจะบอกว่า กำหนดลมๆ นี่ เราจะบอกว่า กายกับจิตนี้มันคนละส่วนกัน แต่มันอาศัยอยู่ด้วยกัน เนื่องด้วยกันเหมือนกับเป็นอันเดียวกัน เหมือนกับเป็นอันเดียวกันเลย เพราะมนุษย์ทุกคนมีร่างกายกับจิตใจ อยู่ในร่างกายเราเป็นอันเดียวกัน

ฉะนั้นพออยู่ในร่างกายเราเป็นอันเดียวกัน เวลาที่กำหนดลมหายใจ ความสงบนี้มันเป็นเรื่องของความสงบของจิต ทีนี้ความสงบของจิตพอมันสงบเข้าไป มันมีระดับของมัน ที่ว่ามันจะถึงกาย พอมันถึงกาย ระหว่างกายกับจิต มันจะแยกออกจากกัน แม้แต่ของที่อยู่ด้วยกัน ความรู้สึกกับร่างกาย มันจะแยกออกจากกันจนเป็นอิสระชั่วคราว พอมันเป็นอิสระชั่วคราว มันจะสะดุดใจ เราจะบอกว่า เวลาลมจะหาย ทุกคนจะสะดุด ระหว่างที่มันจะเปลี่ยนมันทำให้เราสะดุด พอเราสะดุดนี้ มันจะทำให้เราออก คือทำให้จิตเรามันไม่กล้าที่จะเข้าไปสู่ความจริง

เพราะมันกลัวจะตายไง กลัวจะตาย กลัวลมจะหาย กลัวลมจะขาด มันจะสะดุดตลอดเวลา ทีนี้พอกำหนดลมไปเรื่อยๆ กำหนดลมไปเรื่อยๆ ช่วงที่ผู้ประพฤติปฏิบัติยังไม่เป็น ตรงนี้มันจะเป็นอุปสรรค มันจะคอยสะกิดให้ใจมันหวั่นไหว คอยสะกิดใจให้มันออก ทีนี้เรากำหนดลมไปเรื่อยๆ กำหนดลมไปเรื่อยๆ เห็นไหม โดยที่มีสติ ถ้าคนชำนาญเห็นไหม คนชำนาญหรือคนเริ่มเป็น กำหนดลมหรือตั้งสติไว้ มันจะเป็นอย่างไร ให้มันเป็นไป มันจะตายก็ให้มันรู้ว่ามันตาย เราจะทำความดี มันจะตายก็ให้มันเป็น ให้มันจริง ให้มันตายให้ดูที ทำดีแล้วมันจะตาย ก็ขอดูความจริง

ถ้ามันมีความมั่นคงอย่างนี้ มันก็จะเริ่มละเอียด... เข้าไปอีก ละเอียดเข้าไปจนความรับรู้ลมหายใจดับหมดเลย

พูดอย่างนี้ เขาจะหาว่าผิดอีกแล้วนะ **จิตดับไม่ได้ ความรู้สึกดับไม่ได้** คนมันภาวนาไม่เป็นไง คำว่าดับนี้ มันดับถึงความรับรู้ลม แต่ตัวจิตนี้ชัดเจนมาก ลมนี้ดับหมด

ทุกอย่างดับหมด สักแต่ว่า มันเข้ามาเป็นตัวของมันเอง จิตกับกายนี้แยกออกจากกันเลย แยกออกมาที่ตรงไหน คนเป็นรู้ คนรวมใหญ่รู้ แยกออกมาจนตัวจิตนี้เป็นอิสระของมัน ธรรมดาที่เราจับไปที่แขนสิ เอามือแตะไปที่ผิวหนังตรงไหนจะรู้สึกตัวตลอด แต่ขณะที่มันแยกออกจากกัน ก็มันหัดตัวมันเป็นอิสระของมัน ตามผิวหนัง ตามอายตนะ ตามร่างกายนี้ไม่รับรู้อะไรเลย ไม่รับรู้อะไรเลย!

ตัวจิต มันเหมือนกับเอาตัวจิตไปตั้งไว้อยู่โคตรๆ ต่างหากเลย ร่างกายนี้มันอยู่ของมันโดยธรรมชาติเลย เวลามันเป็นอุปปนาสมาธิจะเป็นอย่างนั้น รวมใหญ่เป็นอย่างนั้น เหมือนกับเอาความรู้สึก เอาจิตนี้ไปตั้งไว้ต่างหาก ร่างกายตั้งไว้ต่างหากเลย ไม่เกี่ยวกันเลย เพราะมันไม่รับรู้ นี่อุปปนาสมาธิเป็นอย่างนี้

นี่พูดถึงเวลาสงบนะ แล้วสงบแล้วคลายออกมาจะเห็นอะไร จะรู้อะไร จะเห็น เทวดา อินทร์ พรหม มันอยู่ที่วาสนา อยู่ที่วาสนาของคน ที่สร้างมามากสร้างมาน้อย ไม่เท่ากัน บางคนสงบเฉยๆ บางคนสงบแล้วจะมีเทวดามาอนุโมทนา จะมีคนมารู้ มีคนมาส่งเสริม

แล้วบางคนนะ เวลาจะสงบนี้ ถ้ามีกรรมนะ มันจะโดนเทวดาแกล้ง อย่างว่าจะมี แต่เทวดามาส่งเสริมนะ มันจะมีเทวดามาแกล้ง มาสะกิดอย่างโน้น มาทำอย่างนี้ ทำให้เราตกใจ ทำให้เราเข้าไม่ได้ มาส่งเสริมก็มี แต่คำว่ามาแกล้ง มีน้อยนักนะ แต่มี สิ่งใดมีต้องว่ามี แต่สิ่งที่เขาทำไม่ดีแล้ว ส่วนใหญ่แล้วเทวดาเขาจะมีสติสัมปชัญญะของเขา เขาจะไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีหรอกเพราะเป็นกรรม แต่สิ่งที่ดีมันเป็นประโยชน์ ทุกคนอยากได้ ฉะนั้นพอจิตมันสงบขนาดไหน แล้วออกรู้ใจ ออกรู้นี่ออกไปพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต

เวลาเราสอนลูกศิษย์ ลูกศิษย์เขามาบอก “พิจารณากายไม่ได้ ใครทำอะไรไม่ได้ นี่ แล้วจะเดินไปทางไหน” เราจะบอกเลยว่า ถ้าจริงนะ ต้องให้กำหนดพุทโธๆๆๆ จนจิตเป็นอุปปนาสมาธิ หรือกำหนดลม กำหนดอะไรก็ได้จนเป็นอุปปนาสมาธิ อุปปนาสมาธินี้ มันจะบอกถึงจิตนิสัย อย่างเช่น พอจิตสงบเต็มที่ มันออกมานี่ ถ้าออกไปหากาย มันจะเห็นของมัน น้อมไปที่กายจะเห็นกาย ถ้าไม่เห็นกายแสดงว่ามันไม่ตรงจิตแล้ว คือหาไม่ได้ คือเราใช้กำลังเต็มที่แล้วแล้วยังทำไม่ได้ เองก็ต้องเปลี่ยนงานแล้ว

เหมือนเราทำงาน เราทำงานเต็มที่แล้ว พองานนี้เราทำเต็มที่แล้ว งานนี้เราไม่ประสบความสำเร็จ เราก็เปลี่ยนงานของเรา เปลี่ยนงานของเราเลย เปลี่ยนไปคูจิต ไปคูเวทนา เราเปลี่ยนได้ กาย เวทนา จิต ธรรม เปลี่ยนแปลงได้ เปลี่ยนแปลงการกระทำได้ กำหนดลมหายใจเข้าไปเต็มที่แล้ว ถ้าเป็นได้นะ แต่รวมใหญ่นี้มันทำได้ยาก แล้วถ้าจริงๆ แล้ว มันก็ไม่ต้องการใช้กำลังขนาดนี้มาออกวิปัสสนา เพราะว่า ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ นี่ก็พิจารณาได้แล้ว ขณิกะก็พิจารณาได้ การพิจารณาได้ คือพิจารณาเพื่อฝึกฝนใจ

อย่างที่เขาว่า **ปัญญาเกิดเองๆ**

เป็นไปไม่ได้ สมาธิ ปัญญาเกิดเองไม่ได้ สมาธิอยู่ที่การกระทำ เหตุมันสมควรถึงเป็นสมาธิ

ถ้าเหตุอย่างนั้น **คูจิตเฉยๆ แล้วปล่อยให้มันเป็นเอง แล้วไม่สนใจ**

คำว่าไม่สนใจนี้ เราปฏิเสธล้านเปอร์เซ็นต์เลย คำว่าไม่สนใจก็คือไม่ตั้งใจ เหมือนสอยเข็ม โอ้โฮ! เราต้องตั้งใจนะ

ถ้าใครบอกว่า **สอยเข็มไม่ต้องตั้งใจ หลับตาแล้วทิ้งไปนี่ มันจะเข้าเอง**

เอ็งเชื่อไหม?

สอยเข็มนี้อย่าตั้งใจนะ ถ้าใครสอยเข็มโดยตั้งใจ คนนั้นผิดนะ ถ้าสอยเข็มแบบ หลับตาแล้วทิ้งไปเรื่อยๆ มันจะเข้าพอดีเลย ไม่ตั้งใจแล้วเข้าพอดี นั่นเป็นสัมมาสมาธิ

หลับตาแล้วสอยเข็ม มันเข้าไม่เข้าก็ไม่รู้ พอหลับตาแล้วสอยเข็มไป แล้วก็บอกว่านี่สอยเข็มเสร็จแล้ว เสร็จเพราะอะไร เพราะเราได้ทำแล้วไง

นี่ก็เหมือนกัน สัมมาสมาธิจะเกิดที่ไหน เกิดบนจิต คือเขาสอยเข็มเข้าหรือไม่เข้าไม่รู้ แต่ว่าสัมมาสมาธิไปเกิดบนจิตนะ

ภูถึงบอกว่า “สัญญาสมาธิไม่มี สัญญาสมาธิไม่มี มีแต่สัมมาสมาธิ”

ถ้าจะให้พูด เอาไหมเอามาพูดกัน มันมีจุดให้พูดเยอะมาก ทีนี้ถ้าพูดมากเกินไป มันก็แบบว่าติเรอทั้งโคลง ติเรอหมดเลยหรือ แต่ถ้ามันผิดมันก็ผิดหมดจริงๆ นั่นแหละ แต่ถ้าเอาตรงหัวใจนี้ ตรงนี้คือหัวใจ เรื่องสติ เรื่องสมาธิ เรื่องปัญญานี้คือหัวใจ แล้วเรื่องหัวใจนี้ก็บอกผิดหมด

ฉะนั้นเวลาเราทำของเราเนะ ถ้ามันสงบของมันได้ เราจะเช็ค เวลาลูกศิษย์มาเราจะเช็ค ทุกคนมาถามว่าจะทำอะไร ไร ถ้าจะทำอะไรก็เช็คหมายถึงว่าเข้ามาถึงข้อมูลเลย แล้วทำงานเลย ถ้าทำไม่ได้ก็เปลี่ยนงาน เปลี่ยนงาน เปลี่ยนงาน มันต้องทำได้ เพราะกรรมฐาน ๔๐ ห้อง พระพุทธเจ้าบอกแล้วว่า วิธีทำความสงบนี้มีให้ถึง ๔๐ วิธีการ แล้ววิปัสสนาเนะ ขึ้นของปัญญาไม่มีขอบเขต! ขึ้นของปัญญาคือขึ้นของอาชีพ ขึ้นของอาชีพไม่จำกัดตายตัวว่าใครต้องทำอาชีพอะไร ทุกคนมีจังหวะ ทุกคนมีวาสนา ทุกคนมีโอกาสมาถึง อาชีพอะไรก็ทำได้ ขอให้อาชีพนั่นเป็นอาชีพที่บริสุทธิ์ อาชีพที่เป็นสัมมาทิฐิ อาชีพนั่นทำให้เรามีฐานะ อาชีพอะไรก็ได้

ปัญญาที่มันจะออกรู้ แต่ถ้ามีสมาธิเป็นฐาน มันจะออกอาการที่ว่าเป็นอย่างนั้น นี่เหมือนกันเวลาพิจารณากายไปแล้ว ถ้ามันถูกเห็นไหม พิจารณากายไปแล้ว มันปล่อยวาง ก็พิจารณากายต่อเนื่อง พิจารณาต่อเนื่อง อย่าทิ้ง! อย่าทิ้งกายเด็ดขาด พอมันพิจารณากายไปแล้วนะ พอมันปล่อยนะ มีพระหลายองค์มาหา บอกว่า

“หลวงพ่อ พิจารณาแล้ว พิจารณากายแล้วมันปล่อยหมดเลย เป็นโสดาบันแล้ว”
เราบอกว่า “ไม่ใช่หรอก ให้พิจารณาซ้ำ”

“ซ้ำได้อย่างไร ก็ไปตามครูบาอาจารย์มาหลายองค์แล้ว ครูบาอาจารย์บอกว่าปล่อยอย่างนี้เป็นโสดาบัน”

แล้วเขาก็บอกอาจารย์นั้นว่า “มีอาจารย์บางองค์บอกต้องสมุจเฉตพหาน ต้องขาดนะ มันถึงเป็นโสดาบัน”

อาจารย์นั้นบอกว่า “ถ้าเขาเป็นอย่างนั้นก็ปล่อยเขาไปเถอะ ให้อั้วพวกขาดก็อยู่กับพวกขาดเถอะ พวกเราจะอยู่กันอย่างนี้”

เห็นไหม คุณทิวทิฐิเขาสี ทิวทิฐิของเขานะ ไอ้พวกขาด พวกขาดเป็นความจริงที่อยู่ของเขาเถอะ ไอ้เราไม่ขาดก็ข้างมันเถอะก็อยู่ของเรา อยู่ของเรา หมายถึงว่า มันพิจารณาอยู่มันปล่อยอยู่ แต่ไม่ขาด ถ้าไม่ขาดเหมือนเราเป็นโรค เรารักษาเรา แต่ไม่หาย แล้วเราไม่กินยาต่อ ประเดี๋ยวมันก็เป็นโรคซ้ำอีก แล้วเป็นโรคซ้ำแล้ว ถ้ามันคือยาขึ้นมายิ่งลำบากเข้าไปใหญ่ แต่เขาไม่เข้าใจตรงนี้ เพราะอะไรรู้ไหม เพราะเรื่องเป็นโรคเป็นภัยเวลาโรคภัยไข้เจ็บมันแสดงตัว มันตายนะ แต่ไอ้โรคของจิตมันไม่เคยตายไป ไอ้ตรงนี้มันทำให้คนชะล่าใจ พอมันชะล่าใจ มันก็จะเป็นซ้ำ เป็นซ้ำไป พอเป็นอย่างนั้นปั๊บเขาก็บอกว่า “ไอ้พวกที่ขาดให้ขาดไปเถอะ ไอ้เราไม่ขาดก็อยู่ประสาเรา”

ในวงปฏิบัติมันมี เราเจออย่างนี้มาเยอะไง เราเจอคนที่หลงผิด คนที่เข้าใจผิดนี้เยอะมากแล้วก็ไปตามเขา พวกนี้ในที่สุดทำแล้ว จะมาร้องให้ทุกที ร้องให้แล้วก็ให้แก้ไขใหม่ ถ้าแก้ไขได้นะ ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็อยู่กันตามประสาไปอย่างนั้น แต่ถ้ายังเข้มแข็งอยู่ประสาเรา เราเป็นสุภาพบุรุษ เราเป็นนักเหตุผลทั้งหมดใช้ไหม เราทำอะไรนี้ เราก็ต้องเอาเหตุผลมาเป็นตัวตั้ง แล้วก็พยายามต่อสู้ พยายามเต็มที่ใช้ไหม ให้ถึงเหตุถึงผล ให้ถึงที่สุดนะ มันจะได้จบกันไง เราอย่ามาครึ่งๆ กลางๆ อะไรที่เป็นเหตุเป็นผลนี้ เราต้องพิสูจน์ เราต้องพิจารณา แล้วทำให้ถึงที่สุดเลย ผิดถูกนี้เรารู้เลยแล้วจบกัน เอากันจริงๆ จังๆ อย่างนี้แล้วมันจะรู้ผล

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันปล่อยแล้ว เราก็เข้าไปๆ อย่างพิจารณากายนี้ถูกต้อง แต่ก็ต้องซ้ำอีกแหละ ซ้ำ ซ้ำ ซ้ำ พอถึงที่สุดนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกหมด โสดาบันจะเป็นเองบนหัวใจเรา พระพุทธเจ้าเป็นคนรับรู้ พยากรณ์ คือรับทราบเท่านั้นเองว่าใช่หรือไม่ใช่ แต่เป็นหรือไม่เป็นนั้น เราต้องเป็นก่อน

แหม.. เอาพริกเข้าปากแล้วเคี้ยวนะ แล้วไปถามคนอื่นว่า “เผ็ดไหม เผ็ดไหม”

เอ็งเคี้ยวอยู่ เราเคี้ยวพริกอยู่ในปาก ความเผ็ด ความร้อนมันอยู่ในปากเราใช่ไหม แล้วเดินไปถามเขาว่า “เคี้ยวพริกนี้เผ็ดไหมครับ พริกนี้เผ็ดไหมครับ”

นี่ไง ถ้าเราเป็นโสดาบัน เหมือนเราเคี้ยวพริก คือ จิตมันเป็น มันเผ็ด มันร้อน ไอ้คนที่ว่าจะเผ็ดหรือไม่เผ็ด มันอยู่ข้างนอก การไปหาครูบาอาจารย์มันอยู่ข้างนอก แต่ไอ้

เผ็ดไอร้อนนี้ มันอยู่ในใจเรานะ นี่โศคาบัน เราเป็นที่ใจเรา เป็นก่อน เป็นอย่างนั้นจริงๆ แล้วถูกต้องเลย อันนี้พูดถึงการพิจารณากาย

ที่นี้การพิจารณาเวทนาคะ พุทโธ พุทโธ พุทโธนี้ถูกแล้ว ถ้าไม่มีพุทโธนะ การพิจารณาเวทนาี้ มันมีเวทนากาย เวทนาจิต เวทนาเวทนาคือมันรับรู้ความเจ็บปวด ความกระทบของร่างกาย

เวทนาจิต มันอยู่เฉยๆ ของมัน แต่มันก็เศร้าโศกเสียใจเห็นไหม เวทนาี้ มันมี เวทนากาย เวทนาจิต เวทนาจิตคือเวทนาในหัวใจของเรา คูสิ ไม่มีใครทำอะไรเราเลยนะ ก็เจ็บช้ำน้ำใจ เจ็บ.. เจ็บ.. โอ๊ย.. ทำไมถึงเจ็บละ ไม่มีใครทำอะไรเราเลย เจ็บ.. มันเจ็บใจ ไม่มีใครทำอะไรเราเลยนะ เจ็บ.. มันเจ็บหัวใจเห็นไหม เจ็บกว่าร่างกายอีกนะ ร่างกาย เจ็บก็ยังรักษาแผลหาย แต่เจ็บใจนี้ โอ๊ย.. เจ็บ.. เจ็บอยู่แล้ว แล้วใครทำอะไร ไม่มีหรอก เจ็บ..

เวทนากาย เวทนาจิต เวทนาจิตต้องเอาธรรมะรักษานะ แต่ที่นี้เวลาเป็นจิตนี้ มันหาได้ยาก เวลาธรรมะรักษามันหาไม่ได้ ถ้าเราทำจิตให้สงบนี้ เวทนากายมันจะเห็น มันเป็นการฝึกซ้อมของจิตใจ จิตนี้มันมาฝึกซ้อมที่เวทนาี้ เรากำหนดพุทโธ พุทโธ ถ้า จิตมันสงบเข้าไป ถ้ามันต่อสู้กับเวทนาได้ ถ้าการต่อสู้กับเวทนาครั้งแรก แล้วกำลังยังไม่พอ การต่อสู้เวทนานั้น ก็เหมือนเอาเด็กไปต่อสู้กับผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่หลอกหมดเลย เอายาพิษ มาให้ เอน้ำตาลเคลือบนะ บอกเด็กเลย อันนี้ทอฟฟี่อร่อยมาก พอให้เด็กกินนะ เด็กตาย เลย

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตของเรานี้ยังเป็นเด็กอ่อน เด็กของเรายังสู้ไม่ไหว เราจะ ออกไปสู้กับเวทนาเลย มันไม่ไหว ฉะนั้นเราต้องกำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ ให้จิตมัน เข้มแข็งขึ้นมาก่อน อย่งไรก็แล้วแต่ ให้คนที่กำลังพอสู้กัน ให้ออกไปปะทะกัน ออกไปสู้กัน ให้คนที่จิตใจเข้มแข็งพอจะสู้กันได้ เพราะกิเลสมันขี้ใจเรามาตลอดนะ กิเลสนี้มันขี้ใจเรามาตลอด กิเลสคืออวิชชา อวิชชาคืออะไร อวิชชาคือความไม่รู้สีกตัว ไม่รู้สีกตัวเองนะ แต่รู้ไปหมดทุกอย่างเลย อวิชชาคือความไม่รู้สีกตัวมันเองนะ

เขาบอกว่าอวิชชาคือความไม่รู้ ไม่รู้อะไร รู้มะมึง ไม่รู้เขาทำอะไร ทำไมกูเจ็บละ ใคร ค่ากู กูสะดุ้งทุกทีเลย ไหนว่าไม่รู้ รู้ทั้งนั้น ใครว่ากูก็รู้ ไหนว่าอวิชชาบอกเลย ไม่รู้ เขาว่า

แล้วเราเจ็บใจ แต่ถ้ามีวิชาเขาค่าเราแล้ว เรารู้หรือไม่รู้ รู้ รู้แต่ไม่รู้เจ็บ รู้ว่าเขาค่าด้วย รู้ถึงความรู้สึกว่า เขาค่าด้วยเหตุผลอะไรด้วย เขาค่าด้วยอะไร คือรู้สึกตัวใจ แต่ถ้าไม่รู้รู้สึกตัวนะ เขาค่าเรานี่เพราะเรากับความรู้สึกของเราเป็นอันเดียวกัน ก็ออกไปรับรู้ข้างนอก แต่ตัววิชามันรู้ที่เขาค่า แต่ตัววิชาคือรู้สึกตัวเราเอง มันเรื่องธรรมดาๆ พระพุทธรูปยังมีคนคิดเถียงเลย สวยไม่สวย สิ่งต่างๆ ไม่มีใครพอใจสักคนหนึ่ง ไอ้ที่เขาค่า บางทีเขาค่ามา เอ๊ะ! มันได้ข่าวมาผิดหรือเปล่า อธิบายให้มันฟัง เคี้ยวมันยังมาขอโทษเลย เพราะมันฟังข่าวมาผิด เห็นไหม

อวิชาคือความไม่รู้ ก็เลยอย่างนี้มันจีเรามาเนาน พอจีเรามาเนาน เวลาเราออกไปพิจารณาเวทนา มันก็จะพิจารณาเวทนาด้วยอวิชาใจ ด้วยอวิชา อวิชาคือว่ารู้ธรรมชาติของพระพุทธเจ้าหมดเลย **เวทนาไม่ใช่เรา ชีวิตก็ไม่ใช่เรา อะไรก็ไม่ใช่เรา ทำให้เป็นความว่าง** รู้ไปหมดเลย แต่ตัวมันไม่รู้เรื่องนะ เอาเข้าจริงๆ ก็ไม่รู้

ถ้ารู้ทำไมไม่เข้าใจเวทนาจริงละ ถ้ารู้ เวทนาเกิดทำไมแพ้มันละ เห็นไหมตัวจิตมันไม่รู้ ถ้าตัวจิตมันไม่รู้ ถึงต้องกำหนด พุทฺโธ พุทฺโธ ก่อน ให้จิตมันแข็งแรง ให้จิตเข้มแข็งขึ้นมา เวลาเวทนามันเกิด ถ้าเราไปสู้เลย เหมือนเด็กๆ ออกไปสู้ มันสู้ไม่ไหว ถ้าสู้ไม่ไหวนะ พอเวทนามันเกิดไข้ไหม เราเป็นเด็กไข้ไหม เขาว่าเวทนาไม่ใช่เรา ขอดูหน้ามันหน่อยนะ ภูไปดูเวทนานะ อู้อู.. มันก็เจ็บเป็น ๓ เท่า ๔ เท่า ๕ เท่า ไปดูหน้ามันนะ มันกระต๊อบแบนเลย มันกระต๊อบเอาตายเลยนะ พอมันกระต๊อบเอาตาย ตายไปแล้วยังไม่รู้จักเลยว่ากูตายไปแล้วนะ ลูกหนีไปแล้ว เลิกใจ ไม่ทำดีกว่า... ไม่ไหวเว้ย... ไหนพระพุทธเจ้าบอกภาวนาแล้วดี ใครทำบุญแล้วได้บุญ นั่งภาวนาอยู่นี้เกือบตาย... ไม่เห็นได้อะไรเลย

ภาวนาด้วยความไม่เข้าใจของเรา ภาวนาด้วยมุมมองของเรา เรามีมุมมองผิด มุมมองแบบไปอ่อนวอนขอแบบพระเจ้า ไปศาลเจ้าเห็นไหม ขอสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา อ่อนวอนขอ นี่ก็เหมือนกันพระพุทธเจ้าบอกว่า “เวทนาไม่ใช่เรา ทุกอย่างไม่ใช่เรา” พระพุทธเจ้าพูด ไม่ใช่เราพูด พระพุทธเจ้าพูด พระพุทธเจ้ารู้จริง แล้วเราไปอ่อนวอนขอ พระพุทธเจ้าบอกให้เป็นอย่างนั้น มันเป็นไปได้ เราต้องฝึกเราขึ้นมา เราจะฝึกเราขึ้นมา เห็นไหม เราต้องสร้างจิตใจให้เราเข้มแข็งก่อน

เห็นไหม เราพูดกับลูกศิษย์เมื่อวานนี้ เขามาพูด เขาบอกว่า “อ๋อ.. เขารู้ไปหมดเลย เก่งไปหมดเลย” เราบอกว่า “เอ็งต้องรู้แบบวิทยาศาสตร์บ้างสิ วิทยาศาสตร์ก็รู้ด้วยเหตุด้วยผล” นี่ก็เหมือนกัน เวทนาของเรา รู้ให้ได้ด้วยเหตุด้วยผลสิ อย่าไปรู้ด้วยความจำจากพระพุทธเจ้ามา เราไปจำของพระพุทธเจ้ามานะ “มันต้องเป็นอย่างนี้ เวทนาไม่ใช่เรา เราต้องคุมเวทนาได้” อ๋อ.. รู้ไปหมดเลย นี่รู้ด้วยจำมา รู้ด้วยธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่รู้ด้วยวิทยาศาสตร์ ไม่รู้ถึงความเป็นจริงของเรา

ถ้ารู้จากความเป็นจริงของเรา เราต้องพุทโธ พุทโธ ให้ใจมันเข้มแข็งขึ้นมาก่อน พอใจเข้มแข็งขึ้นมาก่อน “อ้อฮือ ว่างหมดเลย แข็งแรงมาก ไหนเวทนาอยู่ไหน” ทีนี้เวทนาหาไม่เจออีก เวทนาหายหมดเลย เพราะมันเข้มแข็งขึ้นมา เวทนาไม่กล้าสู้ เวทนาวิ่งหนีอีก ก็เลยไม่เจอเวทนาอีก แต่พอจิตมันเสื่อมนะ เวทนามาอีกแล้ว ความสมดุลมันไม่มีเห็นไหม เราถึงต้องค่อยๆ ฝึกไป

สิ่งที่พูดนี้ละ มาจากประสบการณ์ เวลาเราเข้มแข็งขึ้นมา จิตดีก็หาเวทนาไม่เจอ เวลาจิตมันอ่อนแอ เวทนามันก็เหยียบหัวอยู่ตลอดเวลา เพราะอะไรรู้ไหม ถ้าจิตมันเข้มแข็ง เวทนามันก็ไม่มีเป็นธรรมดา ถ้าจิตอ่อนแอเวทนามันก็เกิด ลองนั่งสิ วันไหนนั่งไม่ดี ฟุ้งซ่านนะ หงุดหงิดน่าดูเลย ฉุนเฉียวน่าดูเลย นั่นละวันนั้นเวทนามันเต็มที ใจอ่อนแอ วันไหนใจเข้มแข็งนะ “อ้อฮือ! วันนี้จิตดีหมดเลย” ก็หาเวทนาไม่เจอ เห็นไหม ความสมดุลนี้เราหาไม่ได้ ถ้าอย่างนั้นเราต้องฝึกไป กรรมฐาน พระป่าเขาฝึกกันอย่างนี้ไง พอพุทโธ พุทโธ พุทโธ จิตสงบนะ พอจิตสงบ วันนี้จิตดี เวทนาไม่มี เห็นไหม พอจิตสงบ เราก็ดู ถ้ามันยังไม่มี ก็กลับมาพุทโธ อีกพักหนึ่ง พอนั่งไป ๓ ชั่วโมง ๔ ชั่วโมง เวทนามันต้องเกิดเป็นธรรมดา

ถ้าจิตเข้มแข็งพอเกิดขึ้นมานะ “ไหน? ไหนเวทนา ไหน? ไหนเลยนะ เวทนาเป็นอย่างไร กระจกเป็นเวทนาหรือ เลือดเป็นเวทนาหรือ หนังเป็นเวทนาหรือ” ใส่เข้าไปเลย ถ้าหนังเป็นเวทนา คำพูดอย่างนี้ มันจะพูดก็ต่อเมื่อจิตสงบนะ เวลาจิตสงบ มันใช้ปัญญา มันสมดุล มรรคญาณมันเกิดกับจิตดวงนี้ กับจิตดวงที่สงบนี้ พอจิตดวงที่สงบ ภพในกิเลสอยู่ที่ใจเห็นไหม กิเลสอยู่ที่ใจ ข้อมูลอยู่ที่ใจ ความทุกข์อยู่ที่ใจ ความไม่รู้อยู่ที่ใจ พอใจมันสงบมันหมุนออกไป พอปัญญาเกิดอย่างนี้ มันเกิดเป็นปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม พอคำตอบมันตอบมาปั๊บ ใจนี้มันจะปล่อย วูบ! วูบ! เห็นไหม นี่ปัญญาเกิดอย่างนี้

มันจะวูบเดี๋ยวนั้นเลย มันจะวูบขึ้นมาทับจิตเดี๋ยวนั้น เพราะจิตมันเป็นสมาธิ เพราะความหลงผิดมันอยู่ที่จิต แล้วพอจิตมันคิด ก็เหมือนคนสำนึก เหมือนคนทำผิดแล้ว มันสำนึกผิด จิตมันหลง จิตมันไม่รู้ พอจิตมันไม่รู้ จิตมันออกวิปัสสนา พอจิตมันรู้ ใครสอนก็ไม่เท่ากับตัวเองสอนตัวเอง ใครสอนก็ไม่เท่ากับจิตสอนจิต ใครมันจะดีกว่าจิต ถ้าจิตมันรู้จิตมันปล่อยพับ! โอ้โฮ! ความว่างอันนี้กับความว่างที่พุทโธๆ มันต่างกันเลย นี่เพราะปัจจุบัน เราจะบอกคำว่าปัจจุบันนี้ กับที่เราคิดกันว่าฉันไม่ใช่เรา สติไม่ใช่เรา สมาธิไม่ใช่เรา อันนี้เป็นธรรมชาติของพระพุทธเจ้า

ถ้าใครเห็นปัจจุบันธรรมอย่างนี้ละ ธรรมชาติของพระพุทธเจ้านะ หลวงปู่มั่นพูด หลวงตาพุดนะ “สาธุ.. พระพุทธเจ้านั่งอยู่ต่อหน้าก็ไม่ถามนะ เพราะมันอันเดียวกัน” แต่เพราะอันนี้มันกลวงนะ คำหนึ่งก็พระพุทธเจ้า สองคำก็พระพุทธเจ้า ต้องเอาพระพุทธเจ้ามาคำ เอามาเป็นแบ็คไว้ก่อน โอ้ตัวนี้มันจะผิดจะชั่วจะดีก็ช่างมันเถอะ ขอบอกว่า เป็นธรรมชาติของพระพุทธเจ้าไว้ก่อน แต่ถ้าเป็นปัจจุบันธรรมนะ “สาธุ ธรรมชาติของพระพุทธเจ้าก็เป็นธรรมชาติของพระพุทธเจ้า ส่วนอันนี้เป็นธรรมชาติของเรา เราจริงๆ เราเห็นจริงๆ เราพูดได้จริงๆ แล้วเราพูดได้ครบวงจร”

ถ้าเราไม่รู้ไม่เห็นครบวงจรอย่างนี้ สิ่งที่เป็นสติมันจะเริ่มทำความสงบใจอย่างไร แล้วใจที่สงบแล้ว ถ้าใจสงบไม่เห็นฉัน ไม่เห็นเวทนา เพราะว่าจิตมันดีแล้ว กิเลสมันหลบหมดเห็นไหม หลวงตาจะบอกประจำ การวิปัสสนาการต่อสู้กับกิเลส การขุดคุ้ยหา มันนี่อันหนึ่ง การต่อสู้กับมันอีกอันหนึ่ง การหา มันไป พอจิตสงบจะไม่เห็นมันหรอก จิตสงบจะไม่เห็นมัน วันไหนใครจิตดี เหมือนสิ้นเดือน ถ้าใครสิ้นเดือนนะ เงินเต็มกระเป๋า นะ ห้างไหนก็จะไปเดินนะ เพลินมาก สนุกมาก แล้วพอปลายเดือนก็นั่งคอตกละ

นี่ก็เหมือนกันพอจิตมันดีนะ เวทนามันหายเกลี้ยง กิเลสมันหลบหมด มันไม่กล้าสู้หน้าเลย มันรู้ว่าธรรมาฐานมันแรง ธรรมาฐานมันจะเชิดเชือน ธรรมาฐานมันจะพันคอเรา มันจะหลบทันที กิเลสฉลาดมาก หาไม่เจอนะ

ฉะนั้นการขุดคุ้ยหาเป็นงานอันหนึ่ง ถ้าหาเจอแล้วเราแยกแยะอีกอันหนึ่ง นี่เป็นหลักการของกรรมฐาน เป็นหลักการของการต่อสู้ เป็นหลักการของการทำวิปัสสนา

นี่เวทนาเห็นไหม ถ้าต่อสู้เวทนาต้องต่อสู้แบบนี้ ค่อยๆ ใจ ไม่ใช่เราจะต่อสู้กับเวทนา แล้วเราก็ไปเอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาตั้งไว้ก่อนเลยนะ แล้วจะเดินตามนี้ เดี่ยวผิด เอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามานะ เอาปริยัติ เอาทฤษฎีมาเต็มทั้งดุ้นเลยนะ แล้วจะทำตามนั้นนะ ไม่ได้กิน แล้วบอกว่า “ก็ทำตามพระพุทธเจ้าสอน ก็พระพุทธเจ้าสอนจริงๆ นะ ถูกต้องตามธรรมะของพระพุทธเจ้าเลยนะ พุทธพจน์เลยนะ พุทธพจน์”

ก็นั่นพุทธพจน์ แต่กิเลสเป็นของมีง อยู่ใจมีง คนละเรื่องนะเว้ย นี่ปัจจุบัน ธรรม สารุ ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้สารุนะ พุทธพจน์ ธรรมของพระพุทธเจ้า ไซ้ นี่ใจ ปริยัติ ศึกษาปริยัติแล้ววางไว้ ถ้าปฏิบัติต้องปฏิบัติตามข้อเท็จจริง ถ้าเอาปริยัติมาในวงปฏิบัติ มันจะเกิดขึ้นมาพร้อมกับความเห็นของเรา ความเห็นของกิเลส มันไม่เป็นตามนั้น หรือมันเป็นวิปัสสนิกหมคนะ นี่การต่อสู้กับเวทนา

เคลียร์ไหม วันนี้ตอบดีมากเลย วันนี้ให้คะแนนตัวเองเห็นไหม มีแต่คนดำ ไม่มีคนชมเลย ต้องชมตัวเอง เวลาเขาคำก็ยังหัวเราะเว้ย เวลาไม่มีใครชมก็ขอมชมตัวเอง วันนี้ให้คะแนนตัวเอง ประธานสภาห้ามโหวต ลงคะแนนให้ตัวเองได้อย่างไร ลงคะแนนตัวเอง คะแนนนี้มีค่าเท่ากับศูนย์ ไม่นับ ประธานสภาให้คะแนนไม่ได้ มีอะไรอีกไหม ถ้าไม่มี สารุเนาะ เอวัง